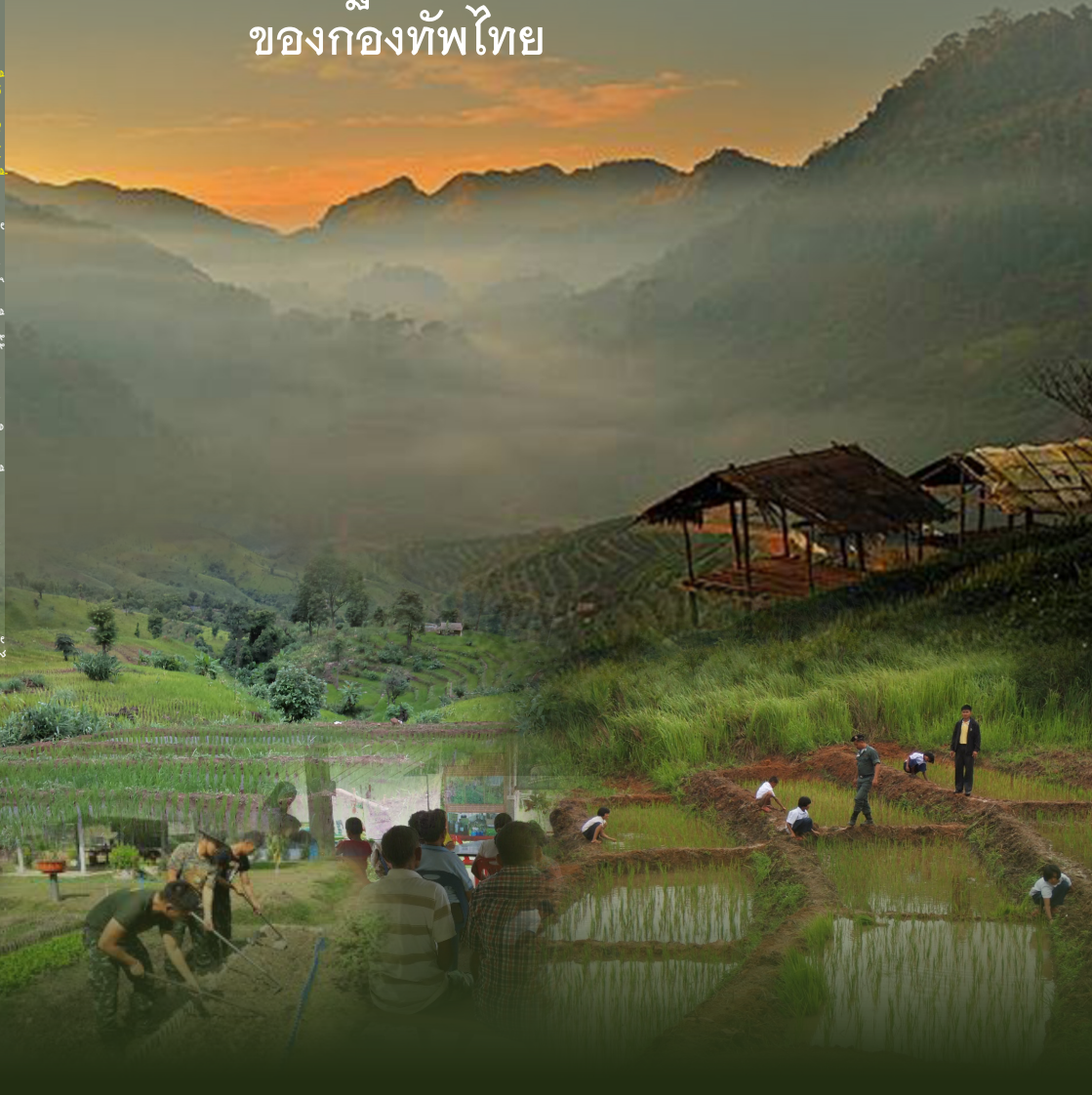

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)

เรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ
เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน
ของกองทัพไทย

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ตามแนวชายแดนของกองทัพไทย

พิมพ์ครั้งที่ 1 – กรุงเทพฯ จำนวน 300 เล่ม ISSN 0858-8751

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2561 จำนวน 74 หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ตาม พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ.2537

© ลิขสิทธิ์ภาษาไทยเป็นของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้อำนวยการ	: พลตรี อภิศักดิ์	สมบัติเจริญนนท์
รองผู้อำนวยการ	: พันเอก กิตติ	คงสมบัติ
	: พันเอก อรรคเดช	ประทีปอุษานนท์
หัวหน้าโครงการ	: พันเอก นิรุจ	ดวงปัญญา
รองหัวหน้าโครงการ	: นาวาอากาศเอกหญิง จุฬารัตน์ เพชรวิเศษ	
	: พันเอก สุทัศน์	ครำในเมือง
นักวิจัย	: เรือโทหญิง นันทิยา	ทองคณารักษ์
คณะวิจัย	: นางสาว ธราทิพย์	กัลยาณมิตร
	: นางสาว กรรณิการ์	มหาสารกุล
ศิลปกรรม	: พันตรีหญิง เฉลียว	เหมหงษ์
	: จำเอก สามภพ	ศรีอักษร
	: จำอากาศโท ชาญชัย	วิงวงศ์
	: นางชุตินธร	เหมแก้ว
	: นางกัญจณีพร	มหาวรากุล

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400

โทร. 0 2275 5715 เว็บไซต์ www.sscthailand.org

เอกสารศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study)
เรื่อง การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ
เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน
ของกองทัพไทย

คำนำ

กองทัพได้จัดให้มีโครงการต่างๆ ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในถิ่นทุรกันดารและพื้นที่ตาม แนวชายแดนทั่วประเทศ โดยโครงการสำคัญที่เป็นรูปธรรมโครงการหนึ่ง ได้แก่ “ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน” ที่ ศูนย์ประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.) ร่วมกับหน่วยบัญชาการ ทหารพัฒนา (นทพ.) ดำเนินการเพื่อเป็นการสนองแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 และใช้เป็น แหล่งต้นแบบเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ราษฎรที่สนใจได้ศึกษา และนำไปประยุกต์ใช้ในการ ดำเนินชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งมีหลายหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จและ สามารถนำมาเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบสำหรับพื้นที่ชายแดนอื่นๆ เพื่อสร้าง การพัฒนาร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน ต่อไปได้

ในการนี้ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (ศศย.สพท.) ได้จัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย” เพื่อทำการศึกษาและ จัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนว ชายแดนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์

สิงหาคม 2561

	หน้า
ส่วนที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	3
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา	6
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	7
ส่วนที่ 2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกองทัพไทย	
2.1 แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	11
2.2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ	14
2.3 กองทัพไทยกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	16
ส่วนที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพไทย	
3.1 โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านดงยอ ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร	34
3.2 โครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาเคี้ยว) บ้านโพนทา ต.กุดาไ้ อ.ปลาปาก จ.นครพนม	38
3.3 โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.4	44
ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทิดพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาสทรงมีพระชนมายุ 84 พรรษา นพค.22	
3.5	49
การจัดประกวดโครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามรอยเท้าพ่อ	
ส่วนที่ 4	
ถอดบทเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	
4.1	56
ปัญหาและอุปสรรค	
4.2	57
ปัจจัยความสำเร็จ	
ส่วนที่ 5	
แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย	
5.1	63
แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง	
5.2	64
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	
5.3	66
บทสรุป	
บรรณานุกรม	67

ส่วนที่ 1

บทนำ

ส่วนที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ที่ทรงชี้แนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มีความสมดุลและยั่งยืน โดยอาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และยังเป็นการสร้างความพร้อมเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งได้ทรงกล่าวถึง “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ไว้ตั้งแต่ พ.ศ.2517 ในพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคง พร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป...”¹

สำหรับกองทัพมีภารกิจสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ในมาตรา 52 ได้บัญญัติให้

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ ฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ้ง. (หน้า 66)

“รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เกรงราช อธิปไตย บูรณภาพ แห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์ แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลัง ทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

ซึ่งกองทัพได้จัดให้มีโครงการต่างๆ ที่นำมโนทัศน์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในถิ่นทุรกันดาร และพื้นที่ตามแนวชายแดนทั่วประเทศ ทั้งนี้ กองบัญชาการกองทัพไทย (บก.ทท.) โดยหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย (นทพ.บก.ทท.) เป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมดังกล่าว และมีศูนย์ประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.) ซึ่งเป็นศูนย์กลาง ในการประสานงานระหว่าง บก.ทท. เหล่าทัพ และ กองบัญชาการตำรวจตระเวน ชายแดน (บช.ตชด.) กับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) และโครงการพัฒนาและบูรณาการ ดำเนินงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพัฒนาเพื่อความ มั่นคงในภาพรวมของกองทัพไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ โครงการสำคัญที่เป็นรูปธรรมโครงการหนึ่งได้แก่ “ศูนย์การเรียนรู้ ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน” ที่ ศปร. ร่วมกับ นทพ. ดำเนินการเพื่อ เป็นการสนองแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และใช้เป็นแหล่งต้นแบบเพื่อการศึกษาเรียนรู้ ตลอดจนเผยแพร่ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่ราษฎรที่สนใจได้ศึกษา และนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หมู่บ้านตามแนวชายแดน หลายหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ และสามารถนำมาเป็นศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ สำหรับพื้นที่ชายแดนอื่นๆ เพื่อสร้างการพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้านต่อไปได้

ในการนี้ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (ศศย.สพท.) ในฐานะหน่วยงานด้านความมั่นคงและ คลังสมองของกองทัพไทย ได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้จัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย” เพื่อทำการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย

1.2.2 เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษา ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน โดยใช้ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นกรณีศึกษาสำคัญ โดยมีระยะเวลาในการศึกษา 3 เดือน คือ เดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม พ.ศ.2561

ทั้งนี้ เอกสารศึกษาเฉพาะกรณีฉบับนี้ได้แบ่งการนำเสนอเนื้อหาเป็น 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกองทัพไทย

ส่วนที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพไทย

ส่วนที่ 4 แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

1.4.1 ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ

(1) ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจาก เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ สรุปรการประชุมสัมมนา และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(2) ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่เป้าหมายระหว่างวันที่ 14 - 18 พ.ค.61 ณ จ.อุดรธานี จ.สกลนคร และ จ.นครพนม ได้แก่

- หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 26 สำนักงานพัฒนาภาค 2 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นพค.26 สนภ.2 นทพ.)

- โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยออันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านดงยอ ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร

- หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 22 สำนักงานพัฒนาภาค 2 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นพค.22. สนภ.2 นทพ.)

- โครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาเคี้ยว) บ้านโพนทา ต.กุดน้ำไข่ อ.ปลาปาก จ.นครพนม

- โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม

1.4.2 การวิเคราะห์ และการสรุปผลการศึกษา เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการบรรยายเนื้อหาของข้อความหรือเอกสาร และวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ตีความสร้างข้อสรุปจากสิ่งที่เป็นปรากฏการณ์ที่มองเห็น

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบการดำเนินงานเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย

1.5.2 ได้ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

1.5.3 กองทัพไทยสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 2

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง และกองทัพไทย

ส่วนที่ 2

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกองทัพไทย

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ พระองค์ทรงเน้นความสำคัญของการพัฒนาประเทศ ที่ต้องอยู่บนพื้นฐาน “ความพอเพียง พอกิน พอใช้” ของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญที่สุด โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งในเวลาต่อมา เมื่อเกิดปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 และมีผลต่อเนื่องให้เศรษฐกิจหดตัวในปี พ.ศ.2541 ทำให้สังคมไทยเริ่มตระหนักและหันมาศึกษาและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังมากขึ้น เนื่องจากเป็นแนวคิดพระราชทานที่มุ่งแนวทางการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ จนกระทั่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักนำทางในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยเริ่มที่ฉบับที่ 9 (ปี พ.ศ.2545 – 2549) จนถึงฉบับปัจจุบัน²

2.1 แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายงานการพัฒนาคน ปี พ.ศ. 2550 หรือ Thailand Human Development Report 2007 ที่จัดทำโดยโครงการพัฒนาสหประชาชาติ หรือ United Nations Development Program (UNDP) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า

“เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าพระมหากษัตริย์ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกในปัจจุบัน มักจะไม่ค่อยทรงแสดงความเห็นเกี่ยวกับทิศทางเศรษฐกิจในประเทศของแต่ละพระองค์ แต่สำหรับประเทศไทยพระมหากษัตริย์กลับทรงเสนอให้ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศที่ได้รับการยกย่องโดยทั่วไปว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง”

² มิตรชัย สมสำราญกุล. (2555) . การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (หน้า 29-33)

โดยเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานให้ปวงชนชาวไทยมากกว่า 40 ปี ถือเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ภายใต้การใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่สำคัญจะต้องมีสติปัญญา และความเพียรซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่แค่เรื่องเศรษฐกิจแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการมีความคิดจะทำอะไรต้องพอเพียงเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับหลักคิดและหลักปฏิบัติพอเพียงที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และการพัฒนาในระดับต่างๆ ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ได้จำกัดเพียงแต่เรื่องเศรษฐกิจ แต่เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์³

หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ.2540 ซึ่งส่งผลต่อเนื่องให้เศรษฐกิจประเทศหดตัวในปี พ.ศ.2541 ทำให้สังคมไทยเริ่มตระหนักและหันมาศึกษาและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังมากขึ้น เนื่องจากเป็นแนวคิดพระราชทานที่มุ่งแนวทางการเจริญเติบโตด้านเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ โดยมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สังคมไทยอย่างเป็นทางการตั้งแต่ พ.ศ.2542 ซึ่งในช่วงเริ่มต้นที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาประเทศนั้น เป็นช่วงที่มุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจในความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยนักวิชาการได้รวมกลุ่มกันในระดับประเทศ เพื่อวิเคราะห์ปรัชญาจากบทความที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต อย่างละเอียดและนำมาเชื่อมโยงกับแนวความคิดและทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง

³ ปรียานุช ธรรมปิยา. (2555). วิกฤตเศรษฐกิจ 2550 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) (หน้า 11-30)

กัน จนนำมาสู่บทสรุปสาระหลักและทำให้เข้าใจง่ายซึ่งเกิดเป็นภาพ 3 ห่วง 2 เงื่อนไขขึ้น และได้มีการนำไปเผยแพร่ควบคู่กับบทความที่ได้รับพระราชทาน เพื่อที่จะทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถจดจำและมีความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น⁴ โดยมีรายละเอียดของแต่ละหลักการและเงื่อนไข ดังนี้ คือ

ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นทุนเดิมของตนเอง หรือภายในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยรักษาระดับของความพอประมาณ ไม่มากเกินไปจนเสียสภาพและก็ต้องไม่น้อยเกินไปจนขาดแคลนแล้วจึงแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกเป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจากภายในสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองก่อนแล้วจึงขยายเชื่อมโยงกับภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนตามความจำเป็น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ บนพื้นฐานของความถูกต้องความเป็นจริง ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งต่อตนเองต่อผู้อื่น และส่วนรวมอย่างรอบคอบ ทั้งนี้ การคิดพิจารณาแยกแยะให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมีข้อผิดพลาดน้อย

การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัตถุสังคมสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันท่วงที่ต้องไม่ประมาทเตรียมตนเองและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีภูมิด้านทานที่จะคุ้มกันตัวเองได้เตรียมวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

เงื่อนไขความรู้ คือ การฝึกตนให้มีความรู้ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบและความระมัดระวังที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและการปฏิบัติ ทั้งนี้ ความรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการตัดสินใจอย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์และ

⁴ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง (หน้า 10)

เงื่อนไขคุณธรรม คือ การตระหนักในคุณธรรมรู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต มีความขยันหมั่นเพียร อดทนไม่โลภและรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม⁵

ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้จะนำสังคมไทย ให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีในด้าน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม อันจะส่งผลให้ประเทศชาติและประชาชน ไทยอยู่ในสภาวะที่สมดุล ยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง

2.2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับและทุกภาคส่วนของประเทศ โดยยึดในหลักการความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยดำเนินการด้วยความรอบรู้ และมีคุณธรรม ซึ่งอาจจะแตกต่างกันในรายละเอียดตามภารกิจของแต่ละภาคส่วน⁶ ในปี พ.ศ.2542 ภายหลังจากสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจ 2 ปี ประเทศไทยได้หันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผนและทำแผนปฏิบัติการในทุก ระดับและหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินกิจกรรมในการสร้างความเข้าใจและนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง⁷

ห้วงเวลาที่สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญและมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรมนั้น เป็นห้วงเวลาระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งมีแนวคิดที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

⁵ ปรียานุช ธรรมปิยา. (2555). วิกฤตเศรษฐกิจ 2550 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) (หน้า 49-52)

⁶ มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (2555). ตามรอยพระราชดำริสู่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ้ง. (หน้า 1)

⁷ ปรียานุช ธรรมปิยา. อ่างแล้ว, (หน้า 44)

เช่นกัน และต่อมาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้้อัญเชิญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาฯ มาโดยตลอด ตั้งแต่ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เป็นต้นมา⁸

นอกจากนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงอยู่ของบุคคล องค์กร และประเทศชาติ ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในทุกระดับ และทุกสาขา ซึ่งมีหลักการที่คล้ายคลึงกัน คือ เน้นการปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม โดยการดำเนินงานด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง มีการสร้างเครือข่ายเพื่อร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งรายละเอียดของวิธีการ ขั้นตอน และการปฏิบัติจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสาขาภารกิจสำหรับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการภาครัฐนั้น ดำเนินการได้ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมนโยบาย แผนงาน หรือโครงการต่างๆ โดยเน้นการพัฒนาที่สร้างความสมดุล มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถนำมาใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ประหยัด และคุ้มค่า โดยในส่วนของการทำงานบุคคล ควรมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึก ค่านิยม ที่สอดคล้องตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เกษม วัฒนชัย ⁹ กล่าวถึงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติว่ามีบันได 3 ขั้น ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ต้องเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจถ่องแท้ เพื่อให้เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธาที่จะนำปรัชญานี้ไปประยุกต์ใช้จริง ด้วยการบรรยาย การจัดประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ขั้นที่ 2 ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกันขับเคลื่อนปรัชญาสู่การปฏิบัติ ตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับประเทศ โดยมีการจัดกิจกรรมที่ชัดเจนด้วยกันอย่างต่อเนื่อง

⁸ อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. (2554). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 48(1), (หน้า 2-3)

⁹ เกשמ วัฒนชัย. (2555). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารพัฒนาองค์กร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (หน้า 5-6)

ขั้นที่ 3 ต้องใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการดำรงชีวิตอย่างต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อบ่มเพาะให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนไทย

2.3 กองทัพอากาศกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทบาทของกองทัพอากาศในการป้องกันประเทศ และการรักษาความสงบเรียบร้อยจากการก่อความไม่สงบลดน้อยลง กองทัพอากาศจึงต้องปรับนโยบายและเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทั้งด้านยุทธศาสตร์และยุทธวิธี ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และการช่วยเหลือประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เพื่อเป็นหลักประกันและรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นที่พึ่งของประชาชน สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความสมัครสมานสามัคคี และร่วมกันพัฒนาประเทศ

กองทัพอากาศได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนสำคัญเกี่ยวข้องกับการพัฒนาและการสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในถิ่นทุรกันดาร หมู่บ้านตามแนวชายแดน และพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง การดำเนินการดังกล่าวเป็นการกระจายการพัฒนาไปสู่ท้องถิ่นและชุมชนผ่านโครงการต่างๆ ที่สามารถสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้แก่ประชาชน โดยมุ่งหวังให้เป็นการช่วยส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาชนและชุมชน โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติและถ่ายทอดไปยังประชาชนในพื้นที่เพื่อนำไปปฏิบัติผ่านโครงการต่างๆ

ทั้งนี้ สำหรับหน่วยงานของกองทัพอากาศที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยตรงและการนำมาปฏิบัติเพื่อการพัฒนา ได้แก่

- (1) ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.)
- (2) หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) โดยมีส่วนปฏิบัติ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาภาค 1-5 (สนภ. 1-5) ซึ่งมีสำนักงานตั้งกระจายอยู่ใน 5 พื้นที่ และมีหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (นพค.) จำนวน 30 หน่วยกระจายอยู่ทั่วประเทศ

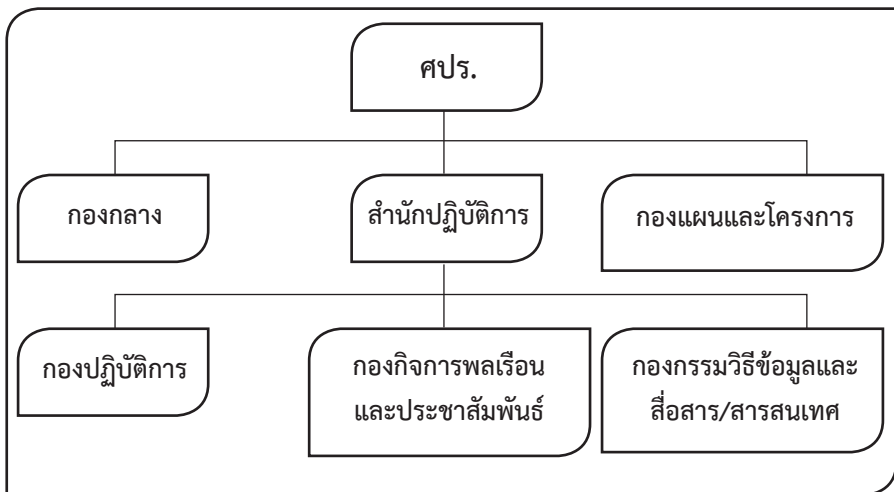
2.3.1 ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.)¹⁰

ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง ศูนย์บัญชาการทางทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย หรือ ศปร.ศบท. บก.ทท. จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ต.ค.2551 เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานระหว่าง บก.ทท. เหล่าทัพ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บช.ตชด.) กับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตลอดจนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องและบูรณาการการดำเนินงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในภาพรวมของกองทัพไทยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ต่อมาเมื่อวันที่ 1 ต.ค.2557 กองทัพไทยได้มีคำสั่งแก้ไขอัตรากองบัญชาการกองทัพไทย กำหนดให้ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง เป็นส่วนราชการขึ้นตรงสำนักงานผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีชื่อย่อว่า ศปร.

โครงสร้างศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.)

ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ศปร.) อยู่ในส่วนบังคับบัญชาของกองบัญชาการกองทัพไทย โดยมีการจัดโครงสร้างหน่วยประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญคือ กองกลาง สำนักปฏิบัติการ และกองแผนและโครงการ โดยมีผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (ผอ.ศปร.) เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ โดยมีโครงสร้างของ ศปร. ตามแผนภาพที่ 2-1

¹⁰ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง. ค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561, จาก <http://rdpscc.rtaf.mi.th/index1.html>

แผนภาพที่ 2-1 โครงสร้างศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และความมั่นคง (ศปร.)

ที่มา. จาก ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง (เว็บไซต์) <http://rdpscc.rtarf.mi.th/070661.html>

ภารกิจ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน ดำเนินการเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง เพื่อบูรณาการแผนงาน งานโครงการของ บก.ทท. เหล่าทัพ และ บช.ตชด. ให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริและยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จ

วิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยงานหลักของกองทัพไทยในการขับเคลื่อนงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความมั่นคง โดยมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ ดังนี้

- วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และดำเนินการเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการเพื่อความมั่นคง และโครงการพิเศษอื่นๆ ของ บก.ทท. เหล่าทัพ บช.ตชด. และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและ

ภายนอกประเทศ ให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริ และยุทธศาสตร์ความมั่นคง

- ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผนงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง ในลักษณะการบูรณาการให้สอดคล้องตามแนวพระราชดำริ และยุทธศาสตร์ความมั่นคง

- วางแผน ประสานงาน และดำเนินการร่วมกับส่วนราชการอื่นๆ ในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการเพื่อความมั่นคง และโครงการพิเศษอื่นๆ ของกองทัพไทย และ บข.ตชด. ให้ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปได้รับทราบ

- วางแผน รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุมชน รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการต่างๆ ที่รับผิดชอบ

- ประสานงานและดำเนินการวิจัย การพัฒนา ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆ ที่รับผิดชอบให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

- วางแผน ประสานงาน และดำเนินการจัดแสดงผลงานโครงการต่างๆ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการทรงงาน เพื่อเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ศปร. เป็นผู้ประสานงานในหลายๆ โครงการที่ร่วมกับเหล่าทัพ และหน่วยงานต่างๆ ที่มุ่งเน้นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายๆ โครงการ โดยมุ่งเน้นพื้นที่ห่างไกลและพื้นที่ชายแดน ดังนี้

(1) โครงการในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา)

- โครงการเกษตรรวมใจ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พลเอกหญิงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (โรงเรียนทหารการสัตวกรรมการสัตว์ทหารบก)

- โครงการอุทยานธรรมชาติวิทยา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กรมพัฒนาที่ 1 กองพลพัฒนาที่ 1)

- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กองทัพเรือ (กองทัพเรือ)
- โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร (บช.ตชต.)

(2) โครงการของกองบัญชาการกองทัพไทย

- โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านดงยอ ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร (นพค.26 สนภ.2 นทพ.)
- โครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาเคี้ยว) บ้านโนนทา ต.กุดตาไ้ อ.ปลาปาก จ.นครพนม (นพค.22 สนภ.2 นทพ.)
- โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม (นพค.22 สนภ.2 นทพ.)
- โครงการฟาร์มตัวอย่างอันเนื่องมาจากพระราชดำริบ้านปียา อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี (นพค.44 สนภ.4 นทพ.)
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย (นทพ.)

2.3.2 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.)

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย (นทพ. บก.ทท.) ถือกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ.2505 ในนามกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ หรือ กรป.กลาง ซึ่งในขณะนั้นได้จัดตั้งหน่วยปฏิบัติงานภาคสนาม หรือที่เรียกว่า หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หรือ นพค. หลายแห่งทั่วประเทศ กระจายอยู่ตามท้องถื่นต่างๆ ที่มีภัยจากการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ เพื่อปฏิบัติงานในการกระจายการพัฒนาเข้าไปยังท้องถื่นทุรกันดาร เช่น การสร้างระบบสาธารณสุขูปโภค รวมทั้งดำเนินการปฏิบัติการจิตวิทยา (ปจว.) เพื่อต่อสู้กับแนวคิดคอมมิวนิสต์ ที่ยกปัญหาการพัฒนาที่ไม่มีความเท่าเทียมกันมาเป็นเงื่อนไขในการดึงมวลชน

ให้ต่อต้านรัฐ โดยยึดถือชาวไร่ ชาวนา ที่ยากจนเป็นเป้าหมายสำคัญ¹¹ ต่อมา เมื่อมีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 66/23 ก็ส่งผลให้คอมมิวนิสต์ล่มสลายไปในที่สุด และในปี พ.ศ.2540 กองบัญชาการทหารสูงสุดได้มีการแก้อัตราตามคำสั่งกองบัญชาการทหารสูงสุด (เฉพาะ) ลับ ที่ 162/40 ลง 26 กุมภาพันธ์ 2540 ให้มีการเปลี่ยนนามหน่วยจากเดิม คือ กรป.กลาง หรือกองอำนวยการกลางรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ เป็น นทพ. หรือ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา โดยมีผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา หรือ ผบ.นทพ. เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ ทั้งนี้ การเปลี่ยนนามหน่วยก็เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์สถานะแวดล้อมแห่งยุคสมัย¹²

โครงสร้างหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.)

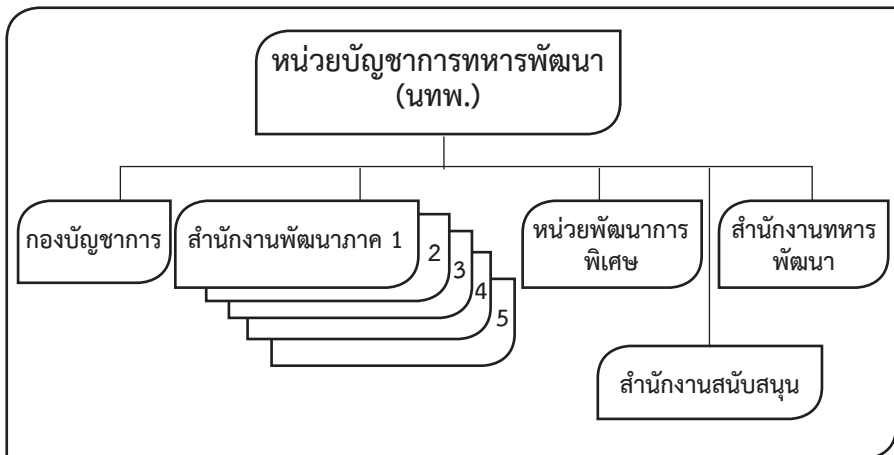
พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองบัญชาการกองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ.2552 ได้แบ่งส่วนราชการ และกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ บก.ทท. โดยมาตรา 3 (9) ให้มี นทพ. เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อ บก.ทท. และระบุไว้ในมาตรา 12 มีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย วางแผน อำนวยการ ประสานงาน และดำเนินการพัฒนาประเทศ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ของชาติ สนับสนุนภารกิจของรัฐในการพัฒนาชาติ การป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชนตลอดจนปฏิบัติการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมาย มีผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (ผบ.นทพ.) เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ¹³

นทพ.ได้แบ่งโครงสร้างองค์กรออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนปฏิบัติ ส่วนสนับสนุน และส่วนศึกษาและวิจัย โดยมีโครงสร้างของ นทพ.ตามแผนภาพที่ 2-2

¹¹ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. (2561). ประวัติความเป็นมาสถานีวิทยุ 921 สทก.5. ค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.rbs921.com/history.html>

¹² หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. (2551). 46 ปี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. เอกสารอัดสำเนา, ผู้แต่งหน้า (หน้า 23)

¹³ กระทรวงกลาโหม. (2552). ราชกิจจานุเบกษา. พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองบัญชาการกองทัพไทยกองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2552. เล่มที่ 126 ตอนที่ 19. กรุงเทพฯ: (หน้า 11)

แผนภาพที่ 2-2 โครงสร้างหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย ที่มา จาก เอกสารประกอบการบรรยายสรุปงานในความรับผิดชอบของ กรม สธร.บก.ทท. และ นขต.บก.ทท., (หน้า 5) โดยหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา, 28 พฤศจิกายน 2557.

ส่วนปฏิบัติ ได้แก่สำนักงานพัฒนาภาค 1-5 (สนภ. 1-5) ซึ่งมีสำนักงาน ตั้งกระจายอยู่ใน 5 พื้นที่ ดังนี้

สำนักงานพัฒนาภาค 1 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (สนภ.1 นทพ.) ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองเค็ด ต.ท่าถ่าน จ.ฉะเชิงเทรา มีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาภาค 1 (ผอ.สนภ. 1) อัตรพลตรี เป็นผู้รับผิดชอบโดย สนภ.1 นทพ. มีพื้นที่รับผิดชอบ ภาคกลางและภาคตะวันออก รวม 28 จังหวัด โดยมีหน่วยปฏิบัติหลักคือ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ หรือ นพค. 11-16 รวมทั้งมีหน่วยช่างพัฒนา และสถานีวิทยุ กระจายเสียง 934 ¹⁴

สำนักงานพัฒนาภาค 2 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (สนภ.2 นทพ.) ตั้ง อยู่ที่ค่ายยุทธศิลป์ประสิทธิ์ บ้านโนนสูง ต.โนนสูง อ.เมือง จ.อุดรธานี มีผู้อำนวยการ

¹⁴ สำนักงานพัฒนาภาค 1 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-1rdo.rtarf.mi.th/> (หน้า 1)

การสำนักงานพัฒนาภาค 2 (ผอ.สนภ.2) อัตรพลตรี เป็นผู้รับผิดชอบ โดยสนภ.2 นทพ. มีพื้นที่รับผิดชอบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รวม 10 จังหวัด โดยมีหน่วยปฏิบัติหลัก คือ นพค. 21-26 รวมทั้งมีหน่วยช่างพัฒนา และสถานีวิทยุกระจายเสียง 909¹⁵

สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (สนภ.3 นทพ.) ตั้งอยู่ที่ บ้านดอยน้อย ต.ดอยหล่อ กิ่งอำเภอดอยหล่อ จ.เชียงใหม่ มีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาภาค 3 (ผอ.สนภ.3) อัตรพลตรี เป็นผู้รับผิดชอบ โดย สนภ. 3 นทพ. มีพื้นที่รับผิดชอบภาคเหนือและภาคกลางตอนบน รวม 15 จังหวัด โดยมีหน่วยปฏิบัติหลัก คือ นพค. 31-36 รวมทั้งมีหน่วยช่างพัฒนา และสถานีวิทยุกระจายเสียง 914¹⁶

สำนักงานพัฒนาภาค 4 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (สนภ.4 นทพ.) ตั้งอยู่ที่ บ้านทุ่งผิ่บรูรูป ต.ป่าบอน อ.ป่าบอน จ.พัทลุง มีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาภาค 4 (ผอ.สนภ.4) อัตรพลตรี เป็นผู้รับผิดชอบ โดย สนภ. 4 นทพ. มีพื้นที่รับผิดชอบภาคใต้ รวม 14 จังหวัด โดยมีหน่วยปฏิบัติหลัก คือ นพค. 41-46 รวมทั้งมีหน่วยช่างพัฒนา และสถานีวิทยุกระจายเสียง 912¹⁷

สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (สนภ.5 นทพ.) ตั้งอยู่ที่ บ้านหลุมหิน ต.ภูหลวง อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา มีผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาภาค 5 (ผอ.สนภ.5) อัตรพลตรี เป็นผู้รับผิดชอบ โดย สนภ. 5 นทพ. มีพื้นที่รับผิดชอบภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง รวม 10 จังหวัด โดยมีหน่วยปฏิบัติหลัก คือ นพค. 51-56 รวมทั้งมีหน่วยช่างพัฒนา และสถานีวิทยุกระจายเสียง 921¹⁸

สถานีวิทยุกระจายเสียง 919 ขึ้นตรงกับกองบัญชาการ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (บก.นทพ.)

¹⁵ สำนักงานพัฒนาภาค 1 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-1rdo.rtarf.mi.th/> (หน้า 1)

¹⁶ สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://rdo3-afdc.com/home.html> (หน้า 1)

¹⁷ สำนักงานพัฒนาภาค 4 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก http://afdc-4rdo.rtarf.mi.th/index_new.html (หน้า 1)

¹⁸ สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-sdo.rtarf.mi.th/new/> (หน้า 1)

หน่วยพัฒนาการพิเศษ (นพค.นทพ.) ตั้งอยู่ที่ แขวงลาดปลาเค้า บางเขน กรุงเทพฯ มีหน้าที่ปฏิบัติงานก่อสร้าง งานตามโครงการพระราชดำริ โครงการตามนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนโครงการตามการร้องขอของส่วนราชการอื่นและงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ รวมทั้งการช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่กำหนด ตลอดจนปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีผู้บังคับหน่วยพัฒนาการพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ¹⁹

ส่วนสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานสนับสนุน (สสน.นทพ.) มีภารกิจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนและบริการรวมถึงงานด้านการส่งกำลังบำรุงทั้งปวงให้แก่หน่วยต่าง ๆ ของ นทพ. เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีขอบเขตความรับผิดชอบและหน้าที่ที่สำคัญให้แก่ นทพ. ได้แก่ การดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอความต้องการ จัดหา เก็บรักษา แจกจ่าย และจำหน่าย สิ่งอุปกรณ์การซ่อมบำรุงตามระบบซ่อมบำรุง ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เกินขีดความสามารถของหน่วย การบริการด้านการขนส่ง แรงงาน การแพทย์ การก่อสร้าง การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และสาธารณูปโภคและด้านธุรการกำลังพล แผนงาน การส่งกำลังบำรุง การเงินและงบประมาณ การสื่อสารและสารสนเทศ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานสนับสนุน เป็นผู้รับผิดชอบหลัก²⁰

ส่วนศึกษาและวิจัย ได้แก่ สำนักงานทหารพัฒนา (สทพ.นทพ.) มีหน้าที่พิจารณาเสนอความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย การใช้กำลังทหารเพื่อการพัฒนาประเทศ วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล ดำเนินการ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา อาชีพด้านการเกษตรและสหกรณ์ และด้านช่างฝีมือ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้กับกำลังพลของทหารและบุคคลอื่นๆ เพื่อผลด้านความมั่นคงและการพัฒนา

¹⁹ หน่วยพัฒนาการพิเศษ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-sdu.rtarf.mi.th/> (หน้า 1)

²⁰ สำนักงานสนับสนุน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-gso.rtarf.mi.th/mission.html> (หน้า 1)

ประเทศ ตลอดจนการสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานทหารพัฒนา เป็นผู้รับผิดชอบ²¹

นทพ. ยังมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่เพื่อความมั่นคงโดยนำโครงการพัฒนาพื้นฐานทางกายภาพทั้งในเรื่องเส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำกินน้ำใช้ มาสร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่ประชาชน รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศ ตลอดจนการพัฒนาที่เกื้อกูลต่อการเป็นแหล่งเสียบียงในสนามรบตั้งแต่ยามปกตินอกจากนั้นหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา ยังได้ดำเนินการในการแก้ปัญหาต่างๆ ของประเทศโดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่ประชาชนในด้านความรักชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์²²

โดย นทพ. ได้ดำเนินงานพัฒนาช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นตาม 8 แผนงานหลัก ดังนี้

(1) **แผนงานสร้างเส้นทางคมนาคม** ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการนำความเจริญเข้าไปสู่ท้องถิ่น และสามารถนำผลผลิตจากท้องถิ่นออกมาสู่ตลาดเป็นเส้นทางในการติดต่อเพื่อกระจายความเจริญให้เกิดขึ้น

(2) **แผนงานส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์** ซึ่งอาชีพทางการเกษตรเป็นอาชีพหลักของสังคมไทย ดังนั้น แผนงานหนึ่งของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา คือ การสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพทางการเกษตร ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการ เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพื่อความมั่นคงทางอาชีพและรายได้ที่พอเพียงแก่การดำรงชีพอีกด้วย โดยร่วมมือกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งในปัจจุบันมีสหกรณ์การเกษตรในความดูแลรับผิดชอบของ นทพ. จำนวน 35 แห่ง กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาค

²¹ สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://mdo.rtarf.mi.th/1/Mission.html> (หน้า 1)

²² หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). วิสัยทัศน์หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-ict.rtarf.mi.th/afdcintra/stories/Vision/vision.html> (หน้า 1)

(3) **แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำ** ซึ่งถือเป็นปัจจัยหลัก ทั้งเพื่อการประกอบอาชีพ และอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ซึ่งในปัจจุบันยังมีอีกหลายพื้นที่ในประเทศไทยที่ยังขาดแคลนน้ำ โดย นทพ. จะมีการขุดสระเก็บน้ำ ขุดคลองส่งน้ำ หรือสร้างฝายกั้นน้ำ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่ เพื่อเป็นแหล่งน้ำกินน้ำใช้ของชุมชน เอื้อต่อการประกอบอาชีพ และยังเป็นที่ยอมรับพันธุ์ปลาต่างๆ ที่ นทพ. ได้นำมาปล่อยเพื่อขยายพันธุ์เป็นอาหาร สำหรับชุมชน

(4) **แผนงานพัฒนาชุมชนและสาธารณูปการ** เพื่อสร้างความเป็นระเบียบและอำนวยความสะดวกที่จำเป็นของชุมชน เช่น การสร้างถนนภายในหมู่บ้าน การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล การสร้างระบบประปาหมู่บ้าน ระบบประปาภูเขา การสร้างถังเก็บน้ำฝน สร้างศาลาประชาคม ศาลาที่พักริมหาด และสนามเด็กเล่น

(5) **แผนงานการสาธารณสุข** โดยคำนึงถึงการมีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ถูกหลักสุขอนามัย การป้องกันโรค การวางแผนครอบครัว การสร้างสถานีอนามัยให้แก่หมู่บ้านและประสานขอรับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ ประจำสถานีอนามัย นอกจากนี้ ในทุก นทพ. ได้ให้บริการตรวจรักษาโรคแก่ประชาชน โดยไม่คิดมูลค่า และจัดชุดแพทย์เคลื่อนที่ออกไปให้บริการถึงหมู่บ้าน เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในชนบท รวมทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านสุขภาพอนามัย

(6) **แผนงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม** เป็นแผนงานเพื่อเพิ่มคุณภาพทางการศึกษาให้แก่เยาวชน โดยการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน เช่น สร้างอาคารเรียน จัดหาอุปกรณ์การเรียน การกีฬา ทุน การศึกษา และส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียน เช่น การจัดตั้งศูนย์เยาวชน การฝึกอาชีพให้แก่เยาวชน รวมทั้งการขยายโอกาสทางการศึกษาและฝึกอาชีพแก่ทหารกองประจำการ เพื่อใช้ประกอบอาชีพ และก้าวไปสู่การเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคต

(7) **แผนงานการประชาสัมพันธ์และจิตวิทยา** เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารที่ถูกต้อง เป็นจริง ไม่บิดเบือน โดยเฉพาะการรับรู้ข่าวสารของประชาชน

ในพื้นที่ห่างไกล รวมทั้งเพื่อเป็นการขจัดข่าวลือ และการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ ตลอดจนปลูกฝังอุดมการณ์ รักและเทิดทูนในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แก่ประชาชน ด้วยสื่อทุกชนิดที่หน่วยมี เช่น หอกระจายข่าว สถานีวิทยุกระจายเสียง ตลอดจนการใช้สื่อบุคคล ด้วยการจัดชุดพัฒนาการเคลื่อนที่ออกไปเยี่ยมเยียน เพื่อช่วยเหลือประชาชน และรับรู้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในแต่ละชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

(8) แผนงานสังคมสงเคราะห์และอื่นๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่เดือดร้อน ในยามที่เกิดภัยไม่ว่าจะเป็น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว ภัยจากการสู้รบบริเวณชายแดน หรือภัยอันเกิดจากอุบัติเหตุที่ส่งผลถึงผู้คนจำนวนมาก ซึ่งเป็นการช่วยเหลือในนามของ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (ศบภ.นทพ.) ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติหลักในงานบรรเทาสาธารณภัย ของ บก.ทท.

นอกจากแผนงานหลักทั้ง 8 แผนงานข้างต้นแล้ว นทพ. ยังมีภารกิจในด้านอื่นๆ ที่เป็นแผนงานพิเศษอีก เช่น

- งานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- งานที่ได้รับมอบหมายตามนโยบายของรัฐบาล
- งานสนับสนุนส่วนราชการอื่น ๆ และ
- งานช่วยเหลือประชาชน เป็นต้น²³

ทั้งนี้ ในแผนงานพิเศษนั้น นทพ. ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาณรงคืให้กำลังพลและประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบและเข้าใจ ตลอดจนได้นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต โดย นทพ. จะมีกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมแบบผสมผสาน เช่น การเพาะปลูกพืชผักสวนครัวปลอดสารพิษ การปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น โดยกิจกรรมดังกล่าวถือว่ามีความสำคัญ

²³ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. (2550). 45 ปี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. เอกสารอัดสำเนา, ผู้แต่ง (หน้า 58-60)

ที่จะทำให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งผลผลิตที่ได้จะนำมาใช้บริโภคในครัวเรือน ที่เหลือส่งขายเพื่อเป็นรายได้เสริมเลี้ยงครอบครัว ซึ่งถือว่าความรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นทางออกของการแก้ปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมให้ประชาชนในทุกภาคส่วน โดยหวนกลับมาใช้วิถีชีวิตแบบไทยๆ ที่ตั้งอยู่บนความพอเพียง รู้จักประหยัดอดออม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลก²⁴

จากจุดเริ่มต้นของการก่อตั้ง กรป.กลาง ที่มีจุดมุ่งเน้นสำคัญอยู่ที่งานการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเอาชนะคอมมิวนิสต์ของกองทัพ จนกระทั่งมีการพัฒนาปรับปรุงหน่วยเป็น นทพ. ซึ่งหน่วยได้มีการพัฒนากลายเป็นกลไกสำคัญของกองทัพไทยในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงของประเทศที่ขยายขอบเขตครอบคลุมเกือบทุกด้าน ทั้งความมั่นคงของมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันกองทัพเข้ามามีภารกิจสนับสนุนในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นทุรกันดาร และยังมีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพของคน ชุมชน และพื้นที่เพื่อความมั่นคงโดยนำโครงการพัฒนาพื้นฐานทางกายภาพทั้งในเรื่องเส้นทางคมนาคม แหล่งน้ำกินน้ำใช้ มาสร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่ประชาชน รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับแผนป้องกันประเทศ ตลอดจนการพัฒนาที่เกื้อกูลต่อการเป็นแหล่งเสียดียงในสนามรบ ตั้งแต่ยามปกติ อีกทั้งยังได้ดำเนินการในการแก้ปัญหาต่างๆ ของประเทศ โดยร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาแก่ประชาชนในด้านความรักชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งกองทัพได้เข้ามามีบทบาทในงานด้านการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน โดยเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับ ซึ่งถึงแม้ว่ากองทัพจะไม่ใช่องค์กรหลักในงานด้านการพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชนก็ตาม

²⁴ หจระพงษ์ เต็มเปี่ยม. (2561). 51 ปีหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.naewna.com/politic/columnist/6093> (หน้า 1-3)

ทั้งนี้ โครงการต่างๆ ที่กองทัพดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีแก่ประชาชน โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงชี้แนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เน้นการปฏิบัติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม เพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยอาศัยความรู้ รอบคอบ และระมัดระวัง อีกทั้งในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอนควรต้องมีการใช้องค์ความรู้ การศึกษาวิจัย และความชำนาญเฉพาะด้าน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง โดยกองทัพนำมาเป็นหลักนำในการพัฒนาความเป็นอยู่ สภาพชีวิตให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในโครงการต่างๆ ที่กองทัพได้ดำเนินการ ซึ่งมีรายละเอียดในบทถัดไป

ส่วนที่ 3

ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพไทย

ส่วนที่ 3

ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพไทย

จากการเดินทางของคณะวิจัยของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เพื่อเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลสนับสนุนการจัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย” ทำให้เข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ในระดับพื้นที่ การดำเนินงานของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ (นพค.) และโครงการศูนย์การเรียนรู้ และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยความสำเร็จ และได้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการนำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนในพื้นที่อื่นๆ

โดยคณะวิจัยฯ ได้เดินทางเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลสนับสนุนการจัดทำเอกสารศึกษาเฉพาะกรณี เรื่อง “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนของกองทัพไทย” ระหว่างวันที่ 14 - 18 พ.ค.2561 ณ จ.สกลนคร และ จ.นครพนม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานของกองทัพที่เคยได้รับคัดเลือกได้รางวัลโครงการหมู่บ้านตามรอยเท้าพ่อ และมีผลการดำเนินงานที่ดี เป็นหน่วยต้นแบบให้หลายๆ หน่วยงานเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้แก่นพค.26 สนภ.2 จ.สกลนคร และ นพค.22 สนภ.2 จ.นครพนม²⁵ รวมทั้งสำรวจสถานะแวดล้อมและสังเกตการณ์ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านดงยอ ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร

²⁵ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. รายงานการเดินทางเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลสนับสนุนการวิจัย ระหว่างวันที่ 14 - 18 พ.ค.61 ณ จ.อุดรธานี จ.สกลนคร และ จ.นครพนม

(2) โครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาค้อเต่า) บ้านโพนทา ต.กุดตาไก่ อ.ปลาปาก จ.นครพนม

(3) โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม

(4) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงมีพระชนมายุ 84 พรรษา นพค.22

ซึ่งหน่วยที่เกี่ยวข้องได้บรรยายสรุปการจัดโครงสร้างองค์กร บทบาท อำนาจหน้าที่ และภารกิจตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งความเป็นมา และการดำเนินงาน ศูนย์การเรียนรู้และหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

3.1 โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านดงยอ ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร

โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านดงยอ ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร เกิดขึ้นจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมราษฎรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อเดือน พ.ย. 2544 ได้มีราษฎรขอพระราชทานความช่วยเหลือในเรื่องการจัดหาที่ดินทำกินและงานทำเป็นจำนวนมาก โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในการหาวิธีพระราชทานความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้ทรงมีพระราชดำริว่า ควรที่จะมีการสอนให้ประชาชนได้รู้จักใช้ที่ดินที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้มีผลผลิตเพียงพอเลี้ยงครอบครัวได้โดยใช้ระบบเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาดำเนินการ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงมีรับสั่งให้ผู้ช่วยเลขาธิการพระราชวังติดต่อประสานงานกับกรมปศุสัตว์ ขอใช้พื้นที่ว่างเปล่า จำนวน 92 ไร่ ของสถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์สกลนคร บริเวณบ้าน

โนนสวรรค์ หมู่ที่ 8 ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตก ห่างจาก จ.สกลนคร ตามทางหลวงหมายเลข 22 (สกลนคร - อุดรธานี) ประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์ประมาณ 8 กิโลเมตร และยังได้พระราชทานพระราชานุญาตให้ นทพ. เข้าดำเนินการโครงการฯ ตั้งแต่ 13 พ.ย. 2544 และได้เสด็จเปิดโครงการฯ และทอดพระเนตร บ้านตัวอย่าง 1 หลัง

ทั้งนี้ เมื่อ 30 พ.ย. 2544 ทรงมีรับสั่งให้ นทพ.26 ร่วมกับส่วนราชการในพื้นที่ ดำเนินการก่อสร้างบ้านและจัดแบ่งแปลงทำการเกษตร หลังละ 2 ไร่ จำนวน 20 หลัง (อยู่อาศัยแล้ว 19 หลัง) พร้อมทั้งสร้างระบบสาธารณูปโภค ดังนี้

- ถนนลูกรังภายในโครงการฯ ระยะทาง 2.8 กิโลเมตร
- ระบบประปา
- ขุดสระน้ำ 3 สระ ปริมาณน้ำ 48,000 ลูกบาศก์เมตร
- กรมชลประทานได้สร้างอ่างเก็บน้ำความจุ 60,000 ลูกบาศก์เมตร พร้อม

กับทำท่อส่งน้ำเพื่อการเกษตร

โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสอนให้ประชาชนรู้จักใช้ที่ดินที่มีจำกัดให้เกิดผลผลิตสูงสุดพอเลี้ยงครอบครัว เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ว่างงานให้มีงานทำ หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่ทำการเกษตรโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง เป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัยสำหรับ เลี้ยงชุมชนในหมู่บ้านและเมื่อเหลือจากการบริโภค จะนำไปจำหน่ายให้แก่ชุมชนเมือง รวมถึงเพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัวและช่วยให้ประชาชน

ได้มีอาหารปลอดภัยสำหรับบริโภค และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ประจำชุมชน
ทั้งนี้ ปัจจุบันโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอฯ อยู่ภายใต้การรับผิดชอบ
ของ นพค.26

การดำเนินงานในโครงการฯ ได้มีการตั้งซื้อบ้านพักตามชื่อของดอกไม้ อาทิ
รสสุคนธ์ สารภี การเวก ปาหนัน และราชวดี เป็นต้น สถานภาพปัจจุบันมีผู้อยู่
อาศัยจำนวน 19 ครัวเรือน รวมประชากร 82 คน ซึ่งโครงการฯ ประสบความสำเร็จ
เป็นอย่างดี ประชาชนในโครงการฯ ยังประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปเพื่อหารายได้
เสริมจากการทำเกษตรในพื้นที่ของโครงการฯ อีกด้วย โดยประชาชนมีรายได้
และทรัพย์สินในโครงการฯ มีเพิ่มขึ้นจากเดิม รวมทั้งสามารถส่งบุตรหลานเข้ารับ
การศึกษาได้ในระดับมหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ โครงการฯ ยังได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วไป นักเรียน
นักศึกษา และหน่วยงานต่างๆ เข้ามาศึกษาดูงาน เยี่ยมชมโครงการฯ อย่างสม่ำเสมอ
โดยมีวิทยากรจากครอบครัวที่เป็นต้นแบบ ได้แก่ นายวาสนา เทียงผดุง (บ้านรส
สุคนธ์) ซึ่งเข้ามาอาศัยในโครงการเมื่อ 21 ม.ค.2545 ทั้งนี้ นายวาสนาฯ ยังเป็น
วิทยากรให้กับชุมชนต่างๆ สถานศึกษา โดยจะถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเกษตรและ
แนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ตนเองและครอบครัวได้นำมาประยุกต์
ใช้ในการดำรงชีวิต

วันที่ 15 พ.ค.61 คณะนักวิจัย กศย.ศศย.สปท. ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล
ณ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านดงยอ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระนางเจ้าฯ ต.พังขว้าง อ.เมืองสกลนคร จ.สกลนคร
โดยมี พ.ท. อนุสรณ์ มงคลสินธุ์ ทน.นพช.นพค.26 และคณะให้การต้อนรับ
บรรยายสรุปและพาเยี่ยมชมบ้านตัวอย่างและพูดคุยกับประชาชนในโครงการฯ

3.2 โครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาค้อเผ่า) บ้านโนนทา ต.กุดตาไก้ อ.ปลาปาก จ.นครพนม

โครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาค้อเผ่า) บ้านโนนทา ต.กุดตาไก้ อ.ปลาปาก จ.นครพนม เริ่มต้นโดยพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ที่ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมการประกอบอาชีพของราษฎร ณ บ้านวังกระเบา ต.โคกสว่าง อ.ปลาปาก จ.นครพนม เมื่อวันที่ 28 พ.ย.2548 ทรงเป็นห่วงอาณาประชาราษฎร์ซึ่งยังมีฐานะยากจน กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและราษฎรจาก 2 ตำบล คือ ต.กุดตาไก้ และ ต.นามะเขือ อ.ปลาปาก จ.นครพนม จึงได้เข้าเฝ้าและทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาขอพระบรมราชานุญาตให้พระราชทานฟาร์มตัวอย่างช่วยเหลือพัฒนาอาชีพแก่ราษฎรในพื้นที่ และราษฎรทั้ง 2 ตำบล ได้พร้อมใจกันน้อมเกล้าฯ ถวายที่ดินสาธารณะประโยชน์บริเวณหนองปลาค้อเผ่า พื้นที่ประมาณ 900 ไร่

ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้เดิมเป็นพื้นที่หนองน้ำใหญ่ น้ำท่วมขังตลอดทั้งปีและมีหนองน้ำบริวารโดยรอบ แต่ภายหลังเกิดการตื้นเขิน ทำให้เกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพ พระองค์ทรงได้มีพระราชเสาวนีย์ว่า สมควรให้จัดตั้งเป็น

ฟาร์มตัวอย่างขึ้นได้ โดยเน้นการพัฒนาให้เป็นแหล่งส่งเสริมอาชีพการประมงและการเพาะปลูก ซึ่งผู้นำชุมชนในพื้นที่ทั้ง 2 ตำบล และ ผบ.นพค.22 (ในขณะนั้น) เป็นผู้รับสนองพระราชเสาวนีย์ และได้เข้าดำเนินการเปิดพื้นที่และจัดตั้งเป็น “โครงการฟาร์มตัวอย่างอันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ (หนองปลาเคี้ยว) บ้านโพนทา ต.กุดตาไก้ อ.ปลาปาก จ.นครพนม” ในปี พ.ศ. 2549

การดำเนินงานของโครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาเคี้ยว)ฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พสกนิกรชาวไทย และเพื่อ

เผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ราษฎรในพื้นที่เป้าหมายและราษฎรที่สนใจ ได้ศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้ รวมทั้งช่วยเหลือพัฒนาอาชีพแก่ราษฎรในพื้นที่ทั้ง 2 ตำบลและบริเวณใกล้เคียง ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานราษฎรในพื้นที่ เป็น

แหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรครบวงจร ผลิตอาหารปลอดภัยสาธิต ทำให้คุณภาพชีวิตราษฎรดีขึ้นและเป็นแหล่งอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันมีราษฎรทำงานในฟาร์มกว่า 40 คน โดยมีวิสัยทัศน์ของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีความเป็นเลิศของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของกองทัพไทย “กลุ่มจังหวัดสนุก” (ประกอบด้วย จ.สกลนคร จ.นครพนม และ จ.มุกดาหาร) และขยายผลรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมี นพค.22 เป็นผู้รับผิดชอบ

วันที่ 16 พ.ค.61 คณะนักวิจัย กศย.ศศย.ฯ ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ณ โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ (หนองปลาเคี้ยวเฒ่า) บ้านโพนทา ต.กุดตาไก่อ.ปลาปาก จ.นครพนม โดยมี น.ต. เชิดชัย เทพคู่ รอง ผบ.นพช.นพค.22 และ คุณเศกสิทธิ์ ยงทอง นักเกษตรประจำโครงการฟาร์ม ให้การต้อนรับ บรรยายสรุปและตอบข้อซักถาม

3.3 โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริฯ จากการที่ได้เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรในพื้นที่บ้านนาผาง อ.ภูพาน และบ้านโคกแก้ว อ.โพนนาแก้ว จ.สกลนคร เมื่อวันที่ 4 และ 6 พ.ย. 2546 และเสด็จฯ เยี่ยมราษฎร

บ้านนาอุดม ต.มหาชัย อ.ปลาปาก จ.นครพนม เมื่อวันที่ 12 พ.ย. 2546 ทรงพบว่า มีราษฎรที่ยากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง จำนวนหลายสิบครอบครัว จึงทรงมีพระราชดำริ ณ ศาลาทรงงาน บ้านนาอุดม ต.มหาชัย จัดหาพื้นที่สำหรับทำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ขาดแคลนที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยจัดทำโครงการฟาร์มตัวอย่างควบคู่กันไปด้วย เพื่อเตรียมรองรับผลผลิตจากหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและมีการจ้างงานให้ราษฎรว่างงานในพื้นที่ได้มีงานทำโดยไม่ต้องไปหางานทำในต่างถิ่น โดย พลเอก ฉัตร บัญญัติ รองสมุหราชองครักษ์และหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (ในขณะนั้น) สนองพระราชดำริจัดทำโครงการเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา มหาราชินี ทูลเกล้าถวายโดยใช้พื้นที่ของ นพค.22 จัดทำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำครอบครัวราษฎรที่ยากจน ขาดแคลนที่ดินทำกิน มาพักอาศัยและทำมาหากินในพื้นที่ที่กำหนด จำนวน 107 ไร่ 91 ตารางวา โดยจัดสรรให้ครอบครัวละ 2 ไร่ ให้สามารถใช้พื้นที่ได้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจุบันมีประชาชน
ในโครงการฯ จำนวน 21
ครอบครัว ซึ่งแต่ละครัว
เรือนจะมีการทำการเกษตร
อาทิ ทำนาข้าว ปลูกผัก
สวนครัว ถั่ว ข้าวโพด และ
เลี้ยงสุกร นอกจากนี้ ยังมี
โครงการฟาร์มตัวอย่าง
จำนวน 200 ไร่ และพัฒนา

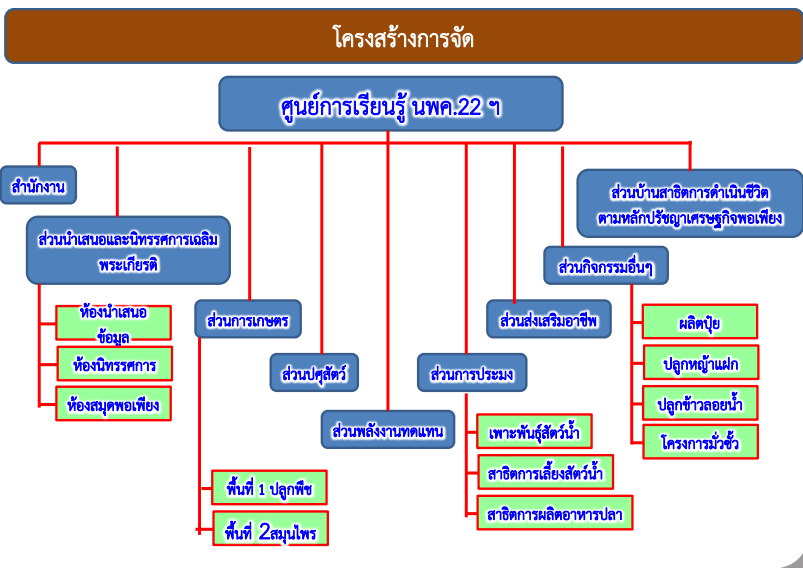
เพื่อปลูกพืชชนิดต่างๆ พร้อมทั้งได้ก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่
ถนน โรงเรียนสัตว์ปีกชั่วคราว 10 หลัง โรงเรียนสุกรเงินหัว 1 หลัง โรงเรียนเพาะเห็ด
5 หลัง และก่อสร้างโรงเรียนปลูกไม้ดอกไม้ประดับ พร้อมอุปกรณ์พรางแสงกันแมลง
ศัตรูพืช 1 หลัง ซึ่งปัจจุบันสามารถเก็บผลผลิตขายได้แล้ว

วันที่ 16 พ.ค.61 คณะนักวิจัย กศย.ศศย.ฯ ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล
ณ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก
จ.นครพนม โดยมี น.ต. เข็ดชัย เทพดู่ รอง ผบ.นพช.นพค.22
พาเยี่ยมชมบ้านตัวอย่าง

3.4 ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงมีพระชนมายุ 84 พรรษา นพค.22

สืบเนื่องจากความสำเร็จในการดำเนินงานของทั้ง 2 โครงการของ นพค.22 ทำให้เมื่อปี พ.ศ.2552 ได้จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นพค.22 ภายในหน่วยขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา โดยการดำเนินงานของศูนย์ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อมาเมื่อปี 2554 นพพ. ได้จัดทำโครงการ “84 พรรษา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา เทิดไถ้ มหาราชัน”

แผนภาพที่ 3-1 โครงสร้างการจัดศูนย์การเรียนรู้ นพค.22

ที่มา. จาก เอกสารประกอบการบรรยาย, ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงมีพระชนมายุ 84 พรรษา นพค.22, วันที่ 16 พฤษภาคม 2561

ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นพค.22 ได้เข้าร่วมโครงการเป็นหนึ่งใน 84 ศูนย์ของ นทพ. ด้วย และได้มีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานภายในศูนย์ตามแนวทางที่ นทพ. กำหนด ศูนย์การเรียนรู้ฯ มีพื้นที่ 74 ไร่ และมีการจัดโครงสร้าง การบริหารจัดการที่มีรูปแบบการดำเนินงานการนำเสนอ

ที่เด่นชัด ในรูปแบบการบรรยายพร้อมรูปภาพอีกทั้ง ยังมีห้องนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ และห้องสมุด รวมทั้งฐานการเรียนรู้ต่างๆ ถึง 9 ฐาน ได้แก่

- (1) ส่วนสำนักงาน
- (2) ห้องนำเสนอด้วยวีดิทัศน์

ห้องนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ และห้องสมุดพอเพียง

- (3) ส่วนการเกษตร
- (4) ส่วนปศุสัตว์
- (5) ส่วนพลังงานทดแทน
- (6) ส่วนการประมง
- (7) ส่วนส่งเสริมอาชีพ
- (8) ส่วนกิจกรรมอื่นๆ และ

- (9) ส่วนบ้านสาธิตการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนบ้านสาธิตการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนบ้านสาธิตการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รวมทั้งมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของ ท้องถิ่น จากการเข้าปฏิบัติงานพัฒนา ตำบลเป้าหมายประจำปีของหน่วย ซึ่งพบว่าราษฎรมีวิถีการประกอบอาชีพ เกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ หน่วยจึงได้นำข้อมูลในส่วนนี้ มาประกอบการจัดกิจกรรม ด้านการเกษตร ภายในศูนย์การเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้อง เหมาะสมกับวิถีชีวิต ของท้องถิ่น อาทิ การทดลองปลูกข้าว เลี้ยงสัตว์น้ำแบบผสมผสานในพื้นที่ จำกัด พื้นที่ 4 x 12 ม. ปลานิล 200 ตัว ปลาตูก 100 ตัว กบ 700 ตัว หอยขม 1,000 ตัว ปูนา 30 ตัว รวมถึงมีการตั้งกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อลูกผสม กลุ่มเลี้ยงไก่ดำภูพาน กลุ่มปลูกมันสำปะหลัง (พื้นที่รวม 20 ไร่) และกลุ่มทำนาข้าว (พื้นที่รวม 5 ไร่) เป็นต้น

การดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ฯ ถือว่าประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดย ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในหน่วยได้น้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต อาทิ จ.ส.อ.ภูวิศ พลบำรุง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ/แผนศูนย์ การเรียนรู้ฯ (วิทยากร) ได้นำตัวอย่างการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่นำ

มาปฏิบัติในชีวิตประจำวันมาถ่ายทอดให้รับทราบ โดยภายในบริเวณบ้าน ได้มีการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงไก่ อีกทั้งตนเองมีความสนใจและมีความรู้ด้านช่างเชื่อมจึงได้นำมาประยุกต์ใช้ในการต่อตู้เย็นเก่าให้เป็นตู้ฟักไข่ ซึ่งสามารถทำขายเพื่อสร้างรายได้เสริมได้อีกด้วย

นอกจากนี้ ศูนย์การเรียนรู้ฯ ได้ขยายผลทางแนวความคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปยังชุมชนข้างเคียง เพื่อให้�้อมนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังมีหลายหน่วยงานเข้ามาศึกษาดูงาน เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชุมชน/ พื้นที่ของตน

ทั้งนี้ เมื่อปี พ.ศ.2556 ได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทน ในการประกวดผลงานตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกองทัพไทย ประเภทชุมชนข้าราชการ (ตั้งแต่ 10 ครัวเรือน) และได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดของกองทัพไทย และเมื่อปี พ.ศ.2558 ประกวดศูนย์การเรียนรู้ระดับกองทัพและได้รับรางวัลชนะเลิศ

วันที่ 16 พ.ค.61 คณะนักวิจัย กศย.ศศย.ฯ ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล
ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในโอกาสทรงมีพระชนมายุ 84 พรรษา นพค.22
ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม โดยมี น.ต. เชิดชัย เทพคู่ รอง ผบ.นพช.นพค.
22 และ จ.ส.อ.ภูวิช พูลบำรุง จนท.ปฏิบัติการฯ และคณะ
บรรยายความเป็นมาของโครงการและรายละเอียดการดำเนินงาน

3.5 การจัดประกวดโครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามรอยเท้าพ่อ

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) กองบัญชาการกองทัพไทย (บก.ทท.) ได้จัดทำโครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามรอยเท้าพ่อ จำนวน 90 หมู่บ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2560 โดยได้น้อมนำแนวทางตามพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อเป็นหมู่บ้านตัวอย่างให้กับชุมชนอื่นๆ ตามหลักยุทธศาสตร์พอเพียง เพื่อความมั่นคงของประเทศ ต่อไป ทั้งยังตอบสนองนโยบายสำคัญของรัฐบาล ในเรื่องการเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

โครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามรอยเท้าพ่อฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรให้มีความเข้มแข็ง พออยู่พอกิน และพึ่งพาตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน จำนวน 90 หมู่บ้านทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อจัดทำเป็นหมู่บ้านต้นแบบให้ราษฎรในพื้นที่ต่างๆ ได้น้อมนำแนวทางพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนเผยแพร่แนวทางการดำเนินการตามพระราชดำริให้แก่ราษฎรที่สนใจได้ศึกษา และนำไปขยายผลในชุมชนอื่นต่อไป เพื่อให้ราษฎรได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เพื่อเผยแพร่พระอัจฉริยภาพ และพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ที่ได้พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับพสกนิกรชาวไทย และเป็นการยกย่องหน่วยงาน ข้าราชการทหาร ตำรวจ ประชาชน ที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับพสกนิกรชาวไทย และเป็นการยกย่องหน่วยงาน ข้าราชการทหาร ตำรวจ ประชาชน ที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จนประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ที่ทรงสานต่อพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

สำหรับพื้นที่เป้าหมายเป็นหมู่บ้านในพื้นที่รับผิดชอบในการพัฒนาของ นทพ. ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ จำนวน 90 หมู่บ้าน โดยดำเนินการต่อเนื่อง 3 ปี ปีละ 30 หมู่บ้าน โดยได้แบ่งประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ (2) โครงการพัฒนา ด้านการเกษตร (3) โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม (4) โครงการพัฒนาด้านการ ส่งเสริมอาชีพ (5) โครงการพัฒนาด้านสาธารณสุข (6) โครงการพัฒนาด้านคมนาคม และสื่อสาร (7) โครงการพัฒนาด้านสวัสดิการสังคมและการศึกษา และ (8) โครงการพัฒนาแบบบูรณาการโครงการพัฒนาด้านอื่นๆ และโครงการฯ ที่อยู่ใน ขีดความสามารถของหน่วย จำนวน 4 ประเภท ได้แก่ โครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ โครงการพัฒนาด้านการเกษตร โครงการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม และโครงการพัฒนา ด้านการส่งเสริมอาชีพ

ตามที่ พล.อ. วรพงษ์ สง่าเนตร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด (ในขณะนั้น) ได้เสนอ โครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามรอยเท้าพ่อต่อ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อเฉลิมพระเกียรติ และเทิดทูนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิม พระชนมพรรษา 90 พรรษา โดยทาง บก.ทท. ได้จัดทำโครงการหมู่บ้านตัวอย่าง ตามรอยเท้าพ่อจำนวน 90 หมู่บ้าน โดย น้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน พร้อมกับเป็น หมู่บ้านตัวอย่างให้กับชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ โดยหมู่ 8 บ้านโคกสามัคคี ต.ต้นผึ้ง อ.พังโคน จ.สกลนคร ถือเป็นหมู่บ้านตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการมีการ บริหารจัดการน้ำด้วยการขุดลอกคูคลอง อ่างเก็บน้ำ มีการทำเหมืองและฝาย รวมถึงมีระบบธนาคารน้ำ อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาด้านการเกษตร โดยการ ส่งเสริมการทำเกษตรนอกฤดูปลูก พร้อมทั้งมีการส่งเสริมชีพ รวมถึงดูแล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย²⁶

²⁶ ตามรอยเท้าพ่อ. (2561) ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/307493>

โดยในปีที่ผ่านมาระหว่างวันที่ 16-17 ส.ค.2560 ได้มีผลการตัดสินใจ การประกวดผลงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กองทัพอากาศ ประจำปี 2560 ในประเภทต่างๆ ดังนี้

ประเภทที่ 1 หน่วยงานต้นแบบที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติงาน ชนะเลิศ ได้แก่ กองกำลังการ 5 กองบังคับการฝึกพิเศษ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

ประเภทที่ 2 ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของหน่วยทหารหรือตำรวจ ชนะเลิศ ได้แก่ หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ 14 สำนักงานพัฒนา ภาค 1 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา และ มทบ.37 ค่ายเม็งรายมหาราช อ.เมือง จ.เชียงราย ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1

ประเภทที่ 3 ครอบครัวข้าราชการที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินชีวิต ชนะเลิศ ได้แก่ เรือโท สุพจน์ ภู่วัตร สังกัด กรมอู่เรือ กองทัพเรือ

ประเภทที่ 4 หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามรอยเท้าพ่อ ชนะเลิศ ได้แก่ บ้านหนองสะแกวน อ.โนนดินแดง จ.บุรีรัมย์

ประเภทที่ 5 ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง (ผลงานของชุมชนบริเวณบ้านพัก ในหน่วยทหารหรือตำรวจ) ชนะเลิศ ได้แก่ ชุมชนกองพันทหารราบที่ 2 กรมทหารราบที่ 16 จ.ยโสธร

ประเภทที่ 6 ประชาชนทั่วไปที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยทหารหรือตำรวจ ชนะเลิศ ได้แก่ นายจรูญ นวลพลอย จ.เพชรบุรี ส่งเสริมโดย กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน²⁷

ทั้งนี้ กองทัพอากาศได้นำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 โครงการที่กองทัพอากาศได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ให้ประชาชนในพื้นที่ได้นำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตประจำวัน

²⁷ มทบ.37-นพค.14 ขีวรางวัลศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหน่วยทหาร ปี 60. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1039950>

ล้วนแล้วแต่ช่วยยกระดับมาตรฐานชีวิตของประชาชนเหล่านั้น มีความเข้มแข็ง พออยู่
พอกิน และพึ่งพาตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยจุดเริ่มต้นของทั้งโครงการฯ
มาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9
ที่ต้องการสอนให้ประชาชนได้รู้จักใช้ที่ดินที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดให้มีผลผลิต
เพียงพอเลี้ยงครอบครัวได้โดยใช้ระบบเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาดำเนินการ
โดยการดำเนินงานในส่วนของกองทัพบกสามารถนำมาถอดบทเรียน เพื่อให้ทราบถึง
ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งปัจจัยความสำเร็จ และนำมาเป็นแนวทางการพัฒนา
ได้ต่อไป

ส่วนที่ 4
ถอดบทเรียนศูนย์การเรียนรู้
เศรษฐกิจพอเพียง
และโครงการ
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 4

ถอดบทเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง และโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 โครงการ ศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดประกวดโครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามรอยเท้าพ่อ ดังกล่าวข้างต้น สามารถนำมาถอดบทเรียนเพื่อจะนำไปใช้ในการขยายผลไปสู่หมู่บ้านอื่นๆ ได้ ดังนี้

การลงพื้นที่สำรวจสถานะแวดล้อมและสังเกตการณ์ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทั้ง 4 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอ อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ณ บ้านดงยอ ต.พังขว้าง อ.เมือง สกลนคร จ.สกลนคร (2) โครงการฟาร์มตัวอย่าง (หนองปลาเคี้ยว) บ้านโพนา ต.กุดาไ้ อ.ปลาปาก จ.นครพนม (3) โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม และ (4) ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เนื่องในวโรกาสทรงมีพระชนมายุ 84 พรรษา นพค.22 พบว่าทั้ง 4 โครงการ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

(1) ประเภทที่อยู่อาศัยให้ประชาชนที่ได้รับการคัดเลือก โดยมีกระบวนการคัดเลือกผ่านชุมชน อำเภอ จังหวัด และสำนักพระราชวัง เนื่องจากพื้นที่ทำกินจำนวน 2 ไร่เป็นโครงการพระราชทานจากสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้แก่ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงดงยอ และโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทางหลวง

(2) ประเภทศูนย์การเรียนรู้และโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ โดยอยู่ภายใต้การดำเนินงานของ นพค. เพื่อเปิดเป็นแหล่งเผยแพร่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แผลงสาธิต ให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาศึกษาดูงานโดยพัฒนาให้เป็นแหล่งส่งเสริมอาชีพการประมงและการเพาะปลูก และแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร ซึ่ง

มีหลายหน่วยงานเข้ามาร่วมดำเนินการ รวมทั้งมีการจ้างงานประชาชนบริเวณโครงการฯ เข้ามาทำงานในฟาร์มด้วย

ซึ่งโครงการฯ ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เห็นได้จากการเข้าศึกษาเยี่ยมชมดูงาน การได้รับรางวัล และความพึงพอใจของประชาชนในโครงการฯ และชุมชนโดยรอบ ทั้งนี้ ความสำเร็จดังกล่าวสามารถนำมาจัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดนต่อไป

4.1 ปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

4.1.1 ประเภทที่อยู่อาศัยให้ประชาชนที่ได้รับการคัดเลือก

โดยภาพรวมพบว่าโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านทางหลวง ต.บ้านแก้ง อ.นาแก จ.นครพนม ประชาชนที่ได้รับมอบที่ดินทำกินจำนวน 2 ไร่ ปัจจุบันมีประชาชนอาศัยอยู่จำนวน 21 ครัวเรือน แต่ทั้งนี้ เนื่องจากบางครอบครัวเพิ่งย้ายเข้ามาอาศัยจึงอาจทำให้ไม่สามารถมีรายได้ทันทีทันใดและยังไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ทันที รวมทั้งจากการสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ทราบว่า ประชาชนบางส่วนยังมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การดื่มสุรา นั่งนอนใจไม่ประกอบอาชีพอื่น เนื่องจากการอยู่อาศัยในพื้นที่โครงการฯ ได้รับการอำนวยความสะดวกจากโครงการด้านการยังชีพและปัจจัยสี่ จึงอาจทำให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้น เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม ประชาชนสามารถไปประกอบอาชีพอื่นๆ เพื่อหารายได้อีกทางหนึ่งได้ ทั้งนี้ นพค. มีการสนับสนุนอาชีพ ส่งเสริมการเกษตร อาทิ พันธุ์พืช วัสดุ และหมู เป็นต้น ให้แก่ประชาชนในโครงการฯ และมีการว่าจ้างงานประชาชนจากหมู่บ้านบางส่วนมาทำงานในศูนย์การเรียนรู้ฯ เพื่อหารายได้อีกทางหนึ่งด้วย

4.1.2 ประเภทศูนย์การเรียนรู้และโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ

โดยภาพรวมพบว่าโครงการฟาร์มตัวอย่างฯ การดำเนินงานบางส่วนต้องอาศัยการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน โดย นพค. เป็นเพียงหน่วยงานประสานและบริหารจัดการในส่วนของงบประมาณ

ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ นพค.มีภารกิจอื่นๆ ตามแผนการดำเนินงานประจำปีที่ต้องปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนโดยรอบยังเป็นไปอย่างช้าๆ เนื่องจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ทำให้เห็นผลสำเร็จเป็นจำนวนเงินให้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การปรับพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ให้เป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปรับการใช้ชีวิตประจำวันให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้

4.2 ปัจจัยความสำเร็จ

4.2.1 ความร่วมมือจากประชาชน

(1) การมีส่วนร่วมและใฝ่ความรู้ของประชาชน ที่ต้องการเข้ามาเรียนรู้จากสิ่งทีวิทยากรและหน่วยงานต่างๆ ถ่ายทอดให้และสามารถนำไปปรับใช้ได้ การพัฒนาและเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากที่ดินที่มีจำกัดให้เกิดผลผลิตสูงสุดพอเลี้ยงครอบครัว

(2) ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง โดยประชาชนต้องสามารถตั้งศักยภาพของตัวเองออกมาใช้ในทางสุจริตได้

(3) ผู้นำหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานของหมู่บ้าน และประชาชนให้ความร่วมมือ รวมทั้งมีการรวมกลุ่มกันในการทำเกษตรกรรมเมื่อได้ผลผลิตมากจะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงที่ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในด้านการตลาด มีการศึกษาดูงานจากหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอื่นที่ประสบความสำเร็จ

(4) การทำประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบความต้องการและปัญหาของชุมชน/ ประชาชนที่แท้จริง

4.2.2 ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ต้องเรียนรู้และปฏิบัติจริง

(1) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นแบบอย่างที่ดีโดยยึดหลักการทรงงาน ทั้ง 23 ข้อในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กล่าวคือ การเข้าใจปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ด้วยการทำประชาคมเพื่อให้เข้าถึงและรับฟังปัญหาโดยตรงจากประชาชน และดำเนินการพัฒนาในด้านที่ตรงกับความต้องการแท้จริง เจ้าหน้าที่ของศูนย์เรียนรู้ฯ มีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ และเป็นผู้ที่มีความชำนาญจากการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง

(2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยเจ้าหน้าที่ของ นพค. ที่บรรจุใหม่ทุกคน จะเข้าไปร่วมเรียนรู้การทำเกษตรกรรมในพื้นที่จำกัดเพียง 2 ไร่ จัดกิจกรรมตามหลักเกษตรผสมผสาน ในพื้นที่จำกัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจและชำนาญ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับประชาชนในโครงการฯ และหมู่บ้านอื่นๆ โดยรอบได้

4.2.3 การประสานงานอย่างบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ

(1) มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้ามาถ่ายทอดความรู้การอบรมวิชาชีพให้กับประชาชน อาทิ การเลี้ยงโค การถนอมอาหาร การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย การทำเกษตรผสมผสาน เป็นต้น

(2) มีตลาดรองรับผลิตผลทางการเกษตรจากโครงการฯ โดยสินค้าที่เกษตรกรผลิตออกมาจะส่งขายในตลาดบริเวณหมู่บ้านโดยเกษตรกรนำไปขายเอง หรือบางครั้งจะมีพ่อค้ามารับถึงโครงการฯ

4.2.4 กระบวนการคัดกรองประชาชน

จากการที่พื้นที่ในโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีจำกัด จึงมีการคัดกรองประชาชนที่ประสบความสำเร็จดีก่อน มีปัญหาด้านที่ดินทำกิน มีความยากไร้ จากพื้นที่ต่างๆ ให้เข้ามาเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง เรียนรู้การใช้ประโยชน์จากที่ดินที่มีจำกัดให้เกิดผลผลิตสูงสุดพอเลี้ยงครอบครัว ซึ่งกระบวนการคัดเลือกประชาชนจะผ่านมาจากจังหวัดส่งรายชื่อประชาชนไปยังสำนักพระราชวังที่จะคัดเลือกประชาชนอีกครั้งหนึ่ง

ตารางสรุปปัญหาอุปสรรคและปัจจัยความสำเร็จของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง

ประเภท	ปัญหาอุปสรรค	ปัจจัยความสำเร็จ
(1) ประเภทที่อยู่อาศัยฯ	<ul style="list-style-type: none"> - บางครอบครัวเพิ่งย้ายเข้ามาอาศัย จึงยังไม่มีรายได้ทันที - ยังไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ทันที - ประชาชนบางส่วนยังมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 	<p>(1) ความร่วมมือจากประชาชน</p> <ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วมและใฝ่ความรู้ของประชาชน - ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง - ผู้นำหมู่บ้านมีความเข้มแข็ง - มีตลาดรับสินค้าเกษตรกรรม - มีการทำประชาคมหมู่บ้าน
(2) ประเภทศูนย์การเรียนรู้ฯ	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องอาศัยการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน - นพค. เป็นเพียงหน่วยงานประสานและบริหารจัดการในส่วนของงบประมาณ - เจ้าหน้าที่ นพค.มีภารกิจอื่นๆ ตามแผนการดำเนินงานประจำปีที่ต้องปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย - การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนโดยรอบยังเป็นไปอย่างช้าๆ 	<p>(2) ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ต้องเรียนรู้และปฏิบัติจริง</p> <ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ฯ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ - เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ <p>(3) การประสานงานอย่างบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - มีตลาดรองรับผลิตผลทางการเกษตรจากโครงการฯ <p>(4) มีกระบวนการเพื่อคัดกรองประชาชน ที่มีความเดือดร้อนอยากไว้ ไม่มีที่ดินทำกิน ผ่านทางจังหวัดส่งรายชื่อประชาชนไปยังสำนักพระราชวัง</p>

กล่าวโดยสรุปได้ว่าโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงและศูนย์การเรียนรู้/โครงการฟาร์มตัวอย่าง เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ ซึ่งทำให้ประชาชนในชุมชนมีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และมีแหล่งผลิตอาหารสำหรับชุมชนเพื่อชุมชนจะมีอาหารที่มีความสดถูกสุขลักษณะและอนามัย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต ซึ่งประชาชนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงที่สนใจสามารถเข้ามาศึกษา ดูงาน และนำเอาความรู้ไปปรับใช้ในการประกอบอาชีพทางการเกษตรในที่ดินของตนเอง ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การมีศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงประจำพื้นที่ เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ประชาชนทั่วไป นักเรียน นักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป ได้เข้ามาหาความรู้และได้นำไปปฏิบัติ ถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง รวมทั้งการจัดประกวดโครงการหมู่บ้านตัวอย่างตามรอยเท้าพ่อยังถือเป็นการสร้างความภูมิใจ ยกย่องให้หมู่บ้านต่างๆ ที่ยึดแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ได้อย่างประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้กับหมู่บ้านต่างๆ ได้เกิดการนำไปปฏิบัติตาม ถือเป็นแนวทางสำคัญในการนำความสำเร็จของพื้นที่ต่างๆ มาเป็นต้นแบบและนำไปขยายผลในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ส่วนที่ 5

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้
ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง
ตามแนวชายแดนของกองทัพไทย

ส่วนที่ 5

แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวชายแดนของกองทัพไทย

จากปัญหาอุปสรรคและปัจจัยความสำเร็จของศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงและโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับพื้นที่ชายแดนอื่นๆ ทั้งนี้ พื้นที่ชายแดนถือว่าเป็นพื้นที่ที่ยังมีความเปราะบางและมีเงื่อนไขทางความมั่นคง ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน ขาดแคลนพื้นที่ทำกิน ทั้งนี้ การมีศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบหรือโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตามแนวชายแดนจะสามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนบริเวณโดยรอบได้เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วยแนวทางการพัฒนาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

5.1 แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

5.1.1 การประสานความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ศปร. และ นทพ. ควรเข้ามาส่งเสริมการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วให้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากร/ วิทยากรให้สามารถถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบที่น่าสนใจ โดยสามารถประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) เพื่อร่วมกันใช้แนวทางการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้มีมาตรฐานเดียวกัน

5.1.2 การสร้างเจ้าหน้าที่ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยควรมีการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยึดหลักการทรงงาน และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติตัวอย่างแท้จริง เพื่อเป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตให้

กับประชาชนทั่วไปได้ รวมทั้งมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่เหล่านั้นให้สามารถเป็นวิทยากร ในการถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังประชาชนได้

5.1.3 การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่และชุมชน โดย ควรสร้างแรงจูงใจ หรือกิจกรรมต่างให้เกิดความน่าสนใจเพื่อเชิญชวนให้ประชาชน ในพื้นที่และชุมชนโดยรอบรู้สึกอยากเข้ามาเรียนรู้ และควรมีตัวอย่างการพัฒนา การใช้ประโยชน์จากที่ดินที่มีจำกัดให้เกิดผลผลิตสูงสุด พอเลี้ยงครอบครัว รวมทั้ง ส่งเสริมให้ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง และส่งเสริมการทำประชาคม หมู่บ้าน

5.1.4 การขยายผลโครงการที่ประสบความสำเร็จให้เป็นต้นแบบอาทิ การจัดประกวดหรือให้รางวัลยกย่องศูนย์การเรียนรู้ หมู่บ้าน/ชุมชน หรือตัวบุคคล ที่สามารถในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจมาประยุกต์ใช้ได้ประสบความสำเร็จ เป็นอย่างดี เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับศูนย์การเรียนรู้ หมู่บ้าน/ชุมชน และประชาชน คนอื่นๆ เกิดการยอมรับในผลการดำเนินงาน เกิดแรงจูงใจ และได้นำมาปฏิบัติตาม

5.1.5 ภาครัฐควรมีการพิจารณาจัดสรรที่ดินทำกินให้ผู้ที่ขาดแคลนที่ดิน ทำกิน ทั้งนี้ โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น เกิดจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถฯ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ 9 ที่ทรงเป็นห่วงราษฎรที่ยากไร้และขาดแคลนที่ดินทำกิน อย่งไรก็ดี ในพื้นที่ ชายแดนที่ประชาชนจำนวนหนึ่งอาจขาดแคลนที่ดินทำกินเช่นกัน ดังนั้น ภาครัฐ ควรมีการจัดสรรที่ดินทำกินให้ประชาชนในรูปแบบของการเช่าระยะยาว และให้มี เจ้าหน้าที่เข้าไปส่งเสริมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง

5.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในอดีตหน่วยทหารที่ทำหน้าที่ด้านการพัฒนาจัดตั้งขึ้นในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนบน โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่และประชาชนในเขตที่ห่างไกล ทุรกันดาร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่การบริหารจากส่วนราชการยังไม่ถึง รัฐบาลจึงมีนโยบาย จัดตั้งหน่วยเพื่อแย่งชิงประชาชนจากผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ จนถึงปัจจุบันปัญหา

ภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ได้หมดไป แต่ภารกิจของหน่วยทหารไม่ได้หมดตามลงไปด้วย เนื่องจากความยากจนยังคงมีอยู่ โดยภารกิจของหน่วยได้เปลี่ยนแปลงและขยายไปเป็นการพัฒนาพื้นที่ให้มีความเจริญมากขึ้น ควบคู่ไปกับการพัฒนาประชาชน ด้วยการให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ มีโครงการตามแนวพระราชดำริฯ เพื่อช่วยเหลือราษฎรว่างงานขาดแคลนที่ดินทำกิน ได้มีที่อยู่อาศัย และมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และสนับสนุนให้ราษฎรที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้มีความรู้ทางด้านการเกษตรกรรม และสามารถพึ่งพาตนเองและเลี้ยงดูครอบครัวได้ ทั้งนี้ ในการนำโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จไปใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน มีข้อพิจารณาประกอบ ดังนี้

5.2.1 การสร้างมวลชนด้วยการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวชายแดน ถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดนซึ่งถือเป็นพื้นที่เปราะบาง ทั้งนี้ การใช้หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็น “เครือข่ายการประสานนักพัฒนา” สามารถสร้างเป็น “มวลชน” ช่วยเหลืองานของหน่วยราชการและกองทัพได้

5.2.2 การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเข้มแข็งให้ประชาชน โครงการตามแนวพระราชดำริฯ ทำให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัวพอสมควร และพอเพียงในการใช้ชีวิต รวมทั้งทำให้ราษฎรเกิดความรักถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้ช่วยแก้ปัญหาการล้นไหลเข้าไปทำงานในเมืองหลวงได้อีกทางหนึ่ง จึงควรมีการขยายโครงการเหล่านี้ไปสู่พื้นที่อื่นๆ โดยเฉพาะพื้นที่ชายแดน ที่ยังเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง จะสามารถบรรเทาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรได้ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศในภาพรวม

5.2.3 การสร้างต้นแบบให้เห็นเป็นรูปธรรม ประชาชนบางส่วนในโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ กล่าวคือ ยังมีรายได้น้อย ผลผลิตยังไม่ได้เต็มที่ อาจเกิดจากไม่ยอมเปลี่ยนวิถีคิด ซึ่งต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับประชาชนกลุ่มนี้ด้วยการจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปทำความเข้าใจ อบรมอาชีพอื่นๆ ที่ประชาชนมีความสนใจ และ

สร้างแรงจูงใจอื่นๆ ที่สร้างความภาคภูมิใจ การให้เกียรติยกย่องผู้ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแบบอย่างให้ปฏิบัติตาม

5.3 บทสรุป

การที่กองทัพมีโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน กองทัพควรจะมีบทบาทหลักในการเข้าไปดำเนินการตามโครงการพัฒนาโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่พระราชทานให้ปวงชนชาวไทยมากกว่า 40 ปี มาเป็นแนวทางหลักที่เป็นการสร้างเกราะป้องกันภัยความมั่นคงได้อย่างดี และนำมาถ่ายทอดให้ประชาชนได้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแท้จริงแล้วตั้งอยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย เป็นแนวทางการพัฒนาบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ภายใต้การใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่สำคัญจะต้องมีสติปัญญาและความเพียรซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง จะเป็นการสร้างความพร้อมเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

บรรณานุกรม

กระทรวงกลาโหม. (2552). ราชกิจจานุเบกษา. พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพไทย กระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2552. เล่มที่ 126 ตอนที่ 19. กรุงเทพฯ:

เกษม วัฒนชัย. (2555). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารพัฒนาองค์กร**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ปรียานุช ธรรมปิยา. (2555). **วิกฤตเศรษฐกิจ 2550 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

มิตรชัย สมสำราญกุล. (2555). การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. คุชฎีนิพนธ์ครุศาสตรคุชฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. (2555). **ตามรอยพระราชดำริ สู่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. รายงานการเดินทางเข้าพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลสนับสนุนการวิจัย ระหว่างวันที่ 14 – 18 พ.ค.61 ณ จ.อุดรธานี จ.สกลนคร และ จ.นครพนม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). **การทรงงานพัฒนาประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ ฯ : ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง (หน้า 10)

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. (2551). 46 ปี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. เอกสารอัดสำเนา, ผู้แต่ง

อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. (2554). การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศ. วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 48(1), (หน้า 2-3)

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. เอกสารประกอบการบรรยายสรุปงานในความรับผิดชอบของ กรม สธ.บ.ท.ท. และ นขต.บ.ท.ท., 28 พฤศจิกายน 2557

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. (2550). 45 ปี หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. เอกสารอัดสำเนา, ผู้แต่ง

อิเล็กทรอนิกส์

จิระพงษ์ เต็มเปี่ยม. (2561). 51 ปีหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.naewna.com/politic/columnist/6093>

ตามรอยเท้าพ่อ. (2561) ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/307493>

มทบ.37-นพค.14 ชีวรางวัลศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงหน่วยทหาร ปี 60. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2561, จาก <https://www.thairath.co.th/content/1039950>

ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง. ค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561, จาก <http://rdpscc.rtarf.mi.th/index1.html>

สำนักงานพัฒนาภาค 1 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-1rdo.rtarf.mi.th/>

สำนักงานพัฒนาภาค 2 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-2rdo.rtarf.mi.th/>

สำนักงานพัฒนาภาค 3 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://rdo3-afdc.com/home.html>

สำนักงานพัฒนาภาค 4 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก http://afdc-4rdo.rtarf.mi.th/index_new.html

สำนักงานพัฒนาภาค 5 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-sdo.rtarf.mi.th/new/>

สำนักงานสนับสนุน หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-gso.rtarf.mi.th/mission.html>

สำนักงานทหารพัฒนา หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://mdo.rtarf.mi.th/1/Mission.html>

หน่วยพัฒนาการพิเศษ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-sdu.rtarf.mi.th/>

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา กองบัญชาการกองทัพไทย. (2561). **ประวัติความเป็นมาสถานีวิทยุ 921 สทภ.5.** ค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561, จาก <http://www.rbs921.com/history.html>

หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา. (2561). **วิสัยทัศน์หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา.** ค้นเมื่อ 12 พฤษภาคม 2561. จาก <http://afdc-ict.rtarf.mi.th/afdcintra/stories/Vision/vision.html>

ศูนย์ศึกษาวิทยาศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
62 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ 10400
โทร. 02-275-5715 เว็บไซต์ <http://sscthailand.org>